

เครื่องถมเมืองนครศรีธรรมราช Niello Ware at Nakhon Sri Thammarat

เครื่องถมนครศรีธรรมราช เป็นศิลปหัตถกรรมสำคัญของชาวนครศรีธรรมราชซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย มาตั้งแต่สมัยโบราณ คำว่า "เครื่องถม" จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้นิยามคำว่า "ถม" ไว้ว่า "เรียกภาชนะหรือเครื่องประดับที่ทำโดยใช้ผงยาถมผสมน้ำประสานทองลงบนลวดลายที่แกะสลักบนภาชนะหรือเครื่องประดับนั้น แล้วขัดผิวให้เป็นเงางามว่าเครื่องถมหรือถม เช่น ถมนคร ถมเงิน ถมทอง"

ในอดีต เครื่องถมนั้นถือว่าเป็นของสูงเหมาะจะเป็นเครื่องราชูปโภคของกษัตริย์หรืออย่างน้อยก็เป็นเครื่องยศของขุนนางชั้นสูง ทั้งยังใช้เป็นเครื่องราชบรรณาการสำหรับกษัตริย์ต่างประเทศด้วย ทั้งนี้เพราะเครื่องถมแต่ละชิ้นนั้นเป็นเงินแท้ ทำด้วยกรรมวิธีที่สลับซับซ้อน ต้องใช้ความละเอียดประณีตมาก

ถมนครเป็นศิลปหัตถกรรมที่เชิดหน้าชูตาของชาวนครศรีธรรมราช มาเป็นเวลาช้านานตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนแปลงไป เครื่องถมก็มีการเปลี่ยนแปลงและคลี่คลาย จากรูปแบบเดิมๆ ตามที่บรรพบุรุษเคย สร้างไว้ แต่อย่างไรก็ตาม เครื่องถมนครก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์แบบเดิมไว้อย่างไม่เสื่อมคลาย

เอกลักษณ์ของเครื่องถมนครที่โดดเด่นคือ เนื้อถมจะเคลือบติดแน่นกับเนื้อเงินในลักษณะเกือบจะเป็นเนื้อเดียวกัน แม้จะถูกกระทบกระแทกอย่างแรง ก็ไม่กระเทาะหลุดได้ง่าย การหลุดหรือกระเทาะนี้ศัพท์ช่างเรียกว่า “ถมราว” ซึ่งเครื่องถมนครจะไม่ค่อยปรากฏเรื่องถมราวเลย และเนื้อถมจะเป็นสีดำสนิทมีความมันวาว ในด้านรูปแบบ(Pattern)ของรูปพรรณ เช่น ชัน, พาน, หีบใส่ของไซ ฯลฯ ก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์เก่าเอาไว้ทั้งหมด พร้อมทั้งประยุกต์เอารูปแบบใหม่ๆ เช่น ตลับใส่ของ นำมาทำเป็นรูป มังคุด, ฟกทอง ฯลฯ ซึ่งทำให้ดูสวยงามและแปลกตาและสามารถเข้ากันกับลวดลายได้เป็นอย่างดี

เอกลักษณ์อีกรูปแบบหนึ่งของเครื่องถมนคร คือ เรื่องของลวดลายซึ่งมีทั้งแบบไทยเดิม (Thai classic) และลายไทยประยุกต์ซึ่งช่างในสมัยก่อนได้สร้างงานเหล่านี้ไว้แบบอย่างให้แก่ชนรุ่นหลัง แต่ที่น่าเป็นห่วงคือ ช่างรุ่นหลังจะสามารถรักษาเอกลักษณ์เดิมเหล่านี้ไว้ได้หรือไม่ และที่สำคัญ ช่างถมปัจจุบันควรที่จะรักษาเอกลักษณ์เดิมๆของถมนครไว้ พร้อมทั้งปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป เอกลักษณ์ของถมนครที่สำคัญก็คงจะไม่หายหรือตายไปตามช่วงอายุขัยของช่างเก่าไปอย่างแน่นอน

*** สารความรู้จากหนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 21 เรื่อง เครื่องถม
ณ ห้องสมุดบรรณศิลป์อาคาร ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน)
โทร.1289 และ www.sacict.or.th ***